

SFS 1993:1007 Lag

Utkom från trycket
den 7 september 1993

om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk;

utfärdad den 26 augusti 1993.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk²

dels att 11 a, 11 b, 15 a, 22 a, 22 b, 22 c, 22 d och 24 a §§ skall upphöra att gälla,

dels att 9, 11, 12 — 15, 16 — 22, 23, 24, 25, 26, 45 — 49 och 58 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas nio nya paragrafer, 26 a — 26 i §§,

dels att det närmast före 11 — 13, 15 — 23, 25, 26, 26c, 26d, 26g och 26 i §§ skall införas nya rubriker av följande lydelse.

9 §³ Upphovsrätt gäller inte till

1. författningar,
2. beslut av myndigheter,
3. yttranden av svenska myndigheter och

¹ Prop. 1992/93:214, bet. 1992/93:LU44, rskr. 1992/93:413.

² Senaste lydelse av

11 a § 1992:1687

11 b § 1992:1687

15 a § 1980:610

22 a § 1991:1073

22 b § 1978:488

22 c § 1978:488

22 d § 1986:367

24 a § 1973:363.

³ Senaste lydelse 1973:363.

4. officiella översättningar av sådant som avses i 1 —3.

Upphovsrätt gäller dock till verk vilka ingår i en handling som avses i första stycket och är av följande slag:

1. kartor,
2. alster av bildkonst,
3. musikaliska verk eller
4. diktverk.

Allmänna bestämmelser om inskränkningar

11 §⁴ Bestämmelserna i detta kapitel medför inga inskränkningar i upphovsmannens rätt enligt 3 § utöver dem som följer av 26 c §.

När ett verk återges offentligt med stöd av detta kapitel skall källan anges i den omfattning och på det sätt som god sed kräver samt får verket inte ändras i större utsträckning än användningen kräver.

Framställning av exemplar för enskilt bruk

12 §⁵ Var och en får framställa enstaka exemplar av offentliggjorda verk för enskilt bruk. Exemplaren får inte användas för andra ändamål.

Första stycket gäller inte datorprogram och ger inte rätt att uppföra byggnadsverk.

Första stycket ger inte heller rätt att för eget bruk låta en utomstående

1. framställa exemplar av musikaliska verk eller filmverk,
2. framställa bruksföremål eller skulpturer eller
3. genom konstnärligt förfarande efterbilda andra konstverk.

Framställning av exemplar inom undervisningsverksamhet

13 § För undervisningsändamål får exemplar av utgivna verk framställas genom reprografiskt förfarande och upptagningar av verk som sänds ut i ljudradio eller television göras, om avtalslicens gäller enligt 26 i §. Exemplaren och upptagningarna får användas endast i undervisningsverksamhet som omfattas av det avtal som förutsätts för uppkomsten av avtalslicensen.

Första stycket gäller inte om upphovsmannen hos någon av de avtalsslutande parterna har meddelat förbud mot exemplarframställningen.

14 § För undervisningsändamål får lärare och elever göra upptagningar av sina egna framföranden av verk. Upptagningarna får inte användas för andra ändamål.

Framställning av exemplar inom sjukhus m. m.

15 § Sjukhus och inrättningar med särskild service eller vård för äldre eller funktionshindrade får göra upptagningar av ljudradio- och televisionssändningar. Upptagningarna får användas endast inom institutionen och inom kort tid efter upptagningen.

Framställning av exemplar inom vissa arkiv och bibliotek

16 § De arkiv och bibliotek som avses i tredje och fjärde styckena har rätt att framställa exemplar av verk

⁴ Senaste lydelse 1992:1687

⁵ Senaste lydelse 1978:488.

1. för bevarande-, kompletterings- eller forskningsändamål,
2. för utlåmning till lånesökande av enskilda artiklar eller korta avsnitt eller av material som av säkerhetsskäl inte bör utlämnas i original eller
3. för användning i läsapparater.

I de fall som avses i första stycket 2 och 3 får exemplar framställas endast genom reprografiskt förfarande.

Rätt till exemplarframställning enligt denna paragraf har

1. de statliga och kommunala arkivmyndigheterna,
2. det arkiv som avses i lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar,
3. de vetenskapliga bibliotek och fackbibliotek som drivs av det allmänna samt
4. folkbiblioteken.

Regeringen får i enskilda fall besluta att vissa andra arkiv och bibliotek än de som anges i tredje stycket skall ha rätt till exemplarframställning enligt denna paragraf.

Framställning av exemplar åt synskadade m.fl.

17 § Var och en får framställa exemplar i blindskrift av utgivna litterära och musikaliska verk.

De bibliotek och organisationer som regeringen beslutar i enskilda fall skall ha rätt att genom ljudupptagning med hjälp av inläsning eller överföring från en annan ljudupptagning framställa exemplar av utgivna litterära verk för utlåning till synskadade och andra funktionshindrade som inte kan ta del av verken i skriftlig form. Exemplarframställningen får dock inte avse verk, av vilka ljudupptagning kommit ut i handeln.

Framställning av samlingsverk för användning vid undervisning

18 §⁶ Den som framställer ett samlingsverk, sammanställt ur verk från ett större antal upphovsmän, för användning vid undervisning, får återge mindre delar av litterära och musikaliska verk och sådana verk av litet omfång, om det har gått fem år efter det år då verken gavs ut. Konstverk får återges i anslutning till texten, om det har gått fem år efter det år då verket offentliggjordes. Upphovsmännen har rätt till ersättning.

Första stycket gäller inte sådana verk som har skapats för att användas vid undervisning.

Spridning av exemplar

19 §⁷ När ett litterärt eller musikaliskt verk eller ett konstverk har utgivits, får de exemplar som omfattas av utgivningen spridas vidare. Motsvarande gäller när upphovsmannen har överlåtit exemplar av ett konstverk. För exemplar av datorprogram gäller i stället att spridningen är tillåten sedan exemplaret med upphovsmannens samtycke har överlåtit inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Exemplar av litterära och musikaliska verk får dock inte utan upphovsmannens samtycke tillhandahållas allmänheten genom uthyrning eller andra jämförbara rättshandlingar. Exemplar av datorprogram i maskinläsbar form får inte heller lånas ut till allmänheten utan sådant samtycke.

⁶ Senaste lydelse 1978:488.

⁷ Senaste lydelse 1973:363.

| *Visning av exemplar*

20 § När ett verk har utgivits får de exemplar som omfattas av utgivningen visas offentligt. Motsvarande gäller när upphovsmannen har överlåtit exemplar av ett konstverk.

Första stycket ger inte rätt att visa exemplar av konstverk genom film eller i television. Exemplar av konstverk som avses i första stycket får dock återges genom film eller i television, om återgivningen är av mindre betydelse med hänsyn till filmens eller televisionsprogrammets innehåll.

| *Offentliga framföranden*

21 §⁸ Var och en får framföra utgivna verk offentligt

1. vid tillfällen där framförandet av sådana verk inte är det huvudsakliga, tillträdet är avgiftsfritt och anordnandet sker utan förvärvssyfte samt
2. vid undervisning eller gudstjänst.

Första stycket gäller inte sceniska verk och filmverk och ger inte rätt att sända ut verk i ljudradio eller television.

| *Citat*

22 §⁹ Var och en får citera ur offentliggjorda verk i överensstämmelse med god sed och i den omfattning som motiveras av ändamålet.

| *Återgivning av konstverk och byggnader*

23 §¹⁰ Offentliggjorda konstverk får återges

1. i en kritisk eller vetenskaplig framställning i anslutning till texten och
2. i en tidning eller tidskrift i samband med en redogörelse för en dagshändelse, dock inte om verket har skapats för att återges i en sådan publikation.

Första stycket gäller endast om återgivningen sker i överensstämmelse med god sed och i den omfattning som motiveras av ändamålet.

24 §¹¹ Konstverk får avbildas

1. om de stadigvarande är placerade på eller vid allmän plats utomhus eller
2. om de ställs ut, är till salu eller ingår i en samling, men i dessa fall endast i meddelanden om utställningen eller försäljningen och i kataloger.

Byggnader får fritt avbildas.

| *Information om dagshändelser genom ljudradio och television m.m.*

25 §¹² Verk som syns eller hörs under en dagshändelse får återges vid information om dagshändelsen genom ljudradio, television, direkt överföring eller film. Verken får dock återges endast i den omfattning som motiveras av informationssyftet.

| *Offentliga debatter, allmänna handlingar m.m.*

26 § Var och en får återge vad som muntligen eller skriftligen anføres

1. inför myndigheter,

⁸ Senaste lydelse 1973:363.

⁹ Senaste lydelse 1986:367.

¹⁰ Senaste lydelse 1989:396.

¹¹ Senaste lydelse 1989:396.

¹² Senaste lydelse 1973:363.

2. i statliga eller kommunala representationer,
3. vid offentliga debatter om allmänna angelägenheter eller
4. vid offentliga utfrågningar om sådana angelägenheter.

Vid tillämpning av första stycket gäller dock

1. att skrifter vilka återopas som bevis, utlåtanden och liknande får återges endast i samband med en redogörelse för det mål eller ärende i vilket de förekommit och endast i den omfattning som motiveras av ändamålet med redogörelsen,
2. att en upphovsman har ensamrätt att ge ut samlingar av sina anföranden och
3. att det som anförts vid sådana utfrågningar som avses i första stycket 4 inte får återges i ljudradio eller television med stöd av den bestämmelsen.

26 a § Var och en får återge verk, vilka ingår i de handlingar som avses i 9 § första stycket och är av de slag som anges i 9 § andra stycket 2 — 4. Upphovsmannen har rätt till ersättning, utom när återgivningen sker i samband med

1. en myndighets verksamhet eller
2. en redogörelse för ett mål eller ärende i vilket verket förekommit och verket återges endast i den omfattning som motiveras av ändamålet med redogörelsen.

Var och en får återge handlingar som är upprättade hos svenska myndigheter men inte är sådana som avses i 9 § första stycket.

Andra stycket gäller inte beträffande

1. kartor,
2. tekniska förebilder,
3. datorprogram,
4. verk som skapats för undervisning,
5. verk som är resultatet av vetenskaplig forskning,
6. alster av bildkonst,
7. musikaliska verk,
8. diktverk eller
9. verk av vilka exemplar genom en myndighets försorg tillhandahålls allmänheten i samband med affärsverksamhet.

26 b § Allmänna handlingar skall oavsett upphovsrätten tillhandahållas enligt 2 kap. tryckfrihetsförordningen.

Ändringar av byggnader och bruksföremål

26 c § Ägaren till en byggnad eller ett bruksföremål får ändra egendomen utan upphovsmannens samtycke.

Särskilda bestämmelser om ljudradio och television

26 d § De radio- och televisionsföretag som regeringen i enskilda fall beslutar får sända ut utgivna litterära och musikaliska verk, om avtalslicens gäller enligt 26 i §.

Första stycket gäller inte sceniska verk och inte heller andra verk om upphovsmannen har förbjudit företaget att sända ut verket eller det av andra skäl finns särskild anledning att anta att han motsätter sig utsändningen. Första stycket gäller inte sådan vidareändring som avses i 26 f §.

26e § Ett radio- eller televisionsföretag som har rätt att sända ut ett verk får ta upp verket på en anordning genom vilken det kan återges, om det görs

1. för användning vid egna utsändningar ett fåtal gånger under begränsad tid,

2. för att säkerställa bevisning om utsändningens innehåll eller

3. för att en statlig myndighet skall kunna utöva tillsyn över utsändningsverksamheten.

Upptagningar som avses i första stycket 2 och 3 får användas endast för de ändamål som anges där. Om sådana upptagningar har dokumentariskt värde, får de dock bevaras i det arkiv som avses i lagen (1978:487) om pliktexemplar av skrifter och ljud- och bildupptagningar.

En statlig myndighet som har till uppgift att utöva tillsyn över reklamen i ljudradio- och televisionsutsändningar får återge utsändningar i den omfattning som motiveras av ändamålet med tillsynen.

26f § Var och en har rätt att till allmänheten trådlöst eller genom kabel samtidigt och oförändrat återutsända (vidaresända) verk som ingår i en trådlös ljudradio- eller televisionsutsändning, om avtalslicens gäller enligt 26 i §.

Särskilda bestämmelser om datorprogram

26g § Den som har förvärvat rätt att använda ett datorprogram får framställa sådana exemplar av programmet och göra sådana ändringar i programmet som är nödvändiga för att han skall kunna använda programmet för dess avsedda ändamål. Detta gäller även rättelse av fel.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får framställa säkerhetsexemplar av programmet, om detta är nödvändigt för den avsedda användningen av programmet.

Exemplar som framställs med stöd av första eller andra stycket får inte utnyttjas för andra ändamål och får inte heller användas när rätten att utnyttja programmet har upphört.

Den som har rätt att använda ett datorprogram får iaktta, undersöka eller prova programmets funktion för att fastställa de idéer och principer som ligger bakom programmets olika detaljer. Detta gäller under förutsättning att det sker vid sådan laddning, visning på skärm, körning, överföring eller lagring av programmet som han har rätt att utföra.

Avtalsvillkor som inskränker användarens rätt enligt andra och fjärde styckena är ogiltiga.

26h § Återgivning av ett datorprograms kod eller översättning av kodens form är tillåten om åtgärderna krävs för att få den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga mellan programmet och ett annat program. Detta gäller dock endast under förutsättning att följande villkor är uppfyllda:

1. åtgärderna utförs av en person som har rätt att använda programmet eller för hans räkning av en person som har fått rätt att utföra åtgärderna,
2. den information som är nödvändig för att uppnå samverkansförmåga har inte tidigare varit lätt åtkomlig för de i 1 angivna personerna och
3. åtgärderna är begränsade till de delar av originalprogrammet som är nödvändiga för att uppnå den avsedda samverkansförmågan.

Första stycket innebär inte att informationen får

1. användas för andra ändamål än att uppnå den avsedda samverkansförmågan,
 2. överlämnas till andra personer, utom när detta är nödvändigt för att uppnå den avsedda samverkansförmågan,
 3. användas för utveckling, tillverkning eller marknadsföring av ett datorprogram som i förhållande till det skyddade programmet har en väsentligen likartad uttrycksform eller
 4. användas för andra åtgärder som utgör intrång i upphovsrätten.
- Avtalsvillkor som inskränker användarens rätt enligt denna paragraf är ogiltiga.

Gemensamma bestämmelser om avtalslicenser

26 i § En avtalslicens som avses i 13, 26 d och 26 f §§ gäller för verksutnyttjande på visst sätt, när ett avtal har ingåtts om verksutnyttjande på sådant sätt med en organisation som företräder ett flertal svenska upphovsmän på området. Avtalslicensen ger användaren rätt att utnyttja verk av det slag som avses med avtalet trots att verkens upphovsmän inte företräds av organisationen.

För att ett verk skall få utnyttjas med stöd av 13 § krävs att avtalet med organisationen har ingåtts av någon som bedriver undervisningsverksamhet i organiserade former.

När ett verk utnyttjas med stöd av 26 d § har upphovsmannen rätt till ersättning.

När ett verk utnyttjas med stöd av 13 eller 26 f § tillämpas följande. De villkor i fråga om rätten att utnyttja verket som följer av avtalet gäller. Upphovsmannen skall i fråga om ersättning som lämnas enligt avtalet och förmåner från organisationen vilka väsentligen bekostas genom ersättning- en vara likställd med de upphovsmän som organisationen företräder. Upphovsmannen har dock oavsett detta alltid rätt till ersättning som hänför sig till utnyttjandet, om han begär det inom tre år efter det år då verket utnyttjades. Krav på ersättning får riktas endast mot organisationen.

Gentemot den som använder ett verk med stöd av 26 f § får krav på ersättning göras gällande endast av de avtalsslutande organisationerna. Kraven skall framställas samtidigt.

45 §¹³ En utövande konstnärs framförande av ett litterärt eller konstnärligt verk får inte utan hans samtycke tas upp på en grammofoonskiva, en film eller en annan anordning, genom vilken det kan återges, och inte heller sändas ut i ljudradio eller television eller genom direkt överföring göras tillgängligt för allmänheten.

Ett framförande som har tagits upp på en anordning som avses i första stycket får inte utan konstnärens samtycke överföras från en sådan anordning till en annan förrän femtio år har förflutit efter det år då upptagning- en gjordes.

Beträffande upptagningar, utsändningar och överföringar som avses i denna paragraf skall 3, 6-9, 11-13, 15, 16, 21, 22, 25-26b, 26e, 26f, 27, 28, 41 och 42 §§ tillämpas.

46 §¹⁴ En grammofonskiva, en film eller en annan anordning på vilken ljud eller filmverk har tagits upp får inte utan framställarens samtycke eftergöras förrän femtio år har förflutit efter det år då upptagningen gjordes. Som eftergörande anses även att upptagningen överförs från en sådan anordning till en annan.

Beträffande förfarande som enligt denna paragraf är beroende av framställarens samtycke skall 6 — 9 §§, 11 § andra stycket, 12, 13, 15, 16, 22, 25-26 b och 26e §§ tillämpas.

47 §¹⁵ Om en grammofonskiva eller en annan anordning på vilken ljud har tagits upp används vid en ljudradio- eller televisionsutsändning eller vid ett annat offentligt framförande i förvärvssyfte och utsändningen eller framförandet äger rum inom femtio år efter det år då ljudupptagningen gjordes, skall ersättning betalas till framställaren och till utövande konstnärer vilkas framförande har tagits upp på anordningen. Om två eller flera konstnärer har samverkat vid framförandet, kan den rätt som tillkommer dem göras gällande endast av dem gemensamt. Gentemot den som har använt anordningen skall konstnärer och framställare göra gällande sina krav samtidigt.

Vad som sägs i första stycket om ljudradio- och televisionsutsändning gäller också när en trådlös sådan utsändning samtidigt och oförändrat återutsänds (vidaresänds) till allmänheten trådlöst eller genom kabel. Gentemot den som vidaresänder får krav på ersättning göras gällande endast genom sådana organisationer som företräder ett flertal svenska utövande konstnärer eller framställare. Organisationerna skall framställa kraven samtidigt med de krav som avses i 26 i § femte stycket.

Bestämmelserna i 8 och 9 §§, 11 § andra stycket, 21, 22 och 25 —26 a §§ skall tillämpas i de fall som avses i denna paragraf. Beträffande utövande konstnärers rätt skall också 27, 28, 41 och 42 §§ tillämpas.

Denna paragraf gäller inte ljudfilm.

48 §¹⁶ En ljudradio- eller televisionsutsändning får inte utan radio- eller televisionsföretagets samtycke återutsändas eller tas upp på en anordning, genom vilken den kan återges. Utan sådant samtycke får en televisionsutsändning inte heller återges för allmänheten i biografier eller jämförliga lokaler.

En utsändning som har tagits upp på en anordning som avses i första stycket får inte utan radio- eller televisionsföretagets samtycke överföras från en sådan anordning till en annan förrän femtio år har förflutit efter det år då utsändningen ägde rum.

Bestämmelserna i 6-9 §§, 11 § andra stycket, 12, 15, 16, 21, 22, 25-26 b och 26 e §§ skall tillämpas i de fall som avses i denna paragraf.

¹⁴ Senaste lydelse 1986:367.

¹⁵ Senaste lydelse 1986:367.

¹⁶ Senaste lydelse 1986:367.

Om ett radio- eller televisionsföretag har krav på ersättning för en sådan vidareändring som avses i 26 f § och som har skett med företagets samtycke, skall företaget framställa sitt krav samtidigt med de krav som avses i 26 i § femte stycket.

49 §¹⁷ En katalog, en tabell eller ett annat dylikt arbete vari ett stort antal uppgifter har sammanställts får inte utan framställarens samtycke eftergöras förrän tio år har förflutit efter det år då arbetet gavs ut.

Bestämmelserna i 6-9 §§, 11 § andra stycket, 12 § första stycket, 13, 16-18, 22, 26-26 b och 26 e §§ skall tillämpas beträffande arbeten som avses i denna paragraf. Är ett sådant arbete eller en del av det föremål för upphovsrätt, får den också göras gällande.

58 §¹⁸ Rätt domstol i mål om ljudradio- eller televisionsutsändning i strid mot denna lag är Stockholms tingsrätt. Detsamma gäller i mål om ersättning som avses i 18 §, 26 a § första stycket, 26 i § tredje stycket eller 47 § och i mål i vilket motsvarande ersättning begärs på grund av en hänvisning i 45, 46, 48 eller 49 § samt i mål om ersättning för en sådan vidareändring som avses i 26 f §.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1994 utom i fråga om 19 § tredje meningen som träder i kraft den dag regeringen bestämmer.

2. Lagen tillämpas även på verk som har kommit till före ikraftträdandet utom när det gäller åtgärder som har gjorts eller rättigheter som har förvärvats före den tidpunkten. Det som sägs i 19 § om uthyrning och andra jämförliga rättshandlingar avseende exemplar av litterära verk skall dock alltid tillämpas från tiden för ikraftträdandet.

3. Det som sägs i 2 tillämpas också i fråga om framföranden, upptagningar, utsändningar och arbeten som avses i 45, 46, 48 och 49 §§.

På regeringens vägnar

REIDUNN LAURÉN

Göran Karlstedt
(Justitiedepartementet)

¹⁷ Senaste lydelse 1986:367.

¹⁸ Senaste lydelse 1986:367.